

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.
Pentru România pe an 15 lei.
Manuscripte nu se redau.

INSERTIUNI:

se socotesc după tariful, cu prețuri foarte moderate.
Abonamente și inserțiuni se plătesc înainte.
Apare în fiecare Sâmbătă.

LIBERTATEA

EMINESCU

Sunt numai mândru, mândru că pot fi
Așa cum alții nu-s. Ei slabi, eu tare,
Ei mint — eu adevărul spun,
Căci nu mă tem de ale lui urmări.
Eminescu, vers inedit.

In Dumbrăveni, un sat romantic din nordul Moldovei, în mijlocul unui parc boeresc, sub umbra unui copac stăvechiu, s'a desvilit în Dumineca trecută bustul celui mai mare și mai popular poet român, al lui Mihail Eminescu.

Afluența n'a fost mare. Au lipsit mulți dintre cei-ce trebuiau să fie de față la acest act solemn. Și au lipsit îndeosebi acei scriitori, cari toată situația lor de astăzi și tot ce au creat ei, limbă și meșteșugul versului, le datoresc lui Eminescu. În schimb au venit inimoșii Bucovineni în număr destul de mare, ca să prăsnuiască pe fostul elev al lui Pumnul, pe cântărețul trecutului falnicei provincii române Bucovina.

Manifestația întreagă, mai ales prin caracterul ce i-l'a imprimat dl Petre Grădișteanu, președintele »Ligei«, a fost mai mult națională decât literară. Și se pare că aceasta este și direcția nouă, în care de aci încolo se va desvolta mai mult cultul lui Eminescu.

Nici-odată nu s'a vorbit și nu s'a scris atâta despre regretatul nostru poet, ca în anul acesta. Tesaurosul de manuscrise inedite, ce sunt acum în curs de publicațiune, au deșteptat un interes imens, și chiar și ridicarea bustului din Dumbrăveni, stă în legătură cu noua lumină în care Eminescu se presintă în urma cunoașterii tuturor scrierilor sale.

A fost o surprindere din cale afară plăcută pentru toată ființa românească știutoare de carte faptul, că sentimentele lui naționale fuseseră cu mult mai adânci și turnarea lor în forma versului cu mult mai numeroasă, decât se știa până acum. Acel șir de versuri *La arme*, care s'a cântat la Dumbrăveni și care e un sguđuitor apel la luptă și unire a tuturor Românilor, e nici mai mult nici mai puțin decât imnul viitorului nostru: fără luptă și fără unire nu avem dreptul de-a nădăjdui într'un viitor mai demn.

Eminescu a fost pan-român. De altfel toți poeții români au fost pan-români, căci visarea gloriei viitorului este apanagiul tuturor sufletelor mari. Dar' deosebirea între Eminescu și cei mai mulți dintre ceilalți poeți este, că pe când ei exprimau în frase superlative o dorință, acesta exprima o convingere. Eminescu e cu mult mai pozitivist decât antecesorii sei.

Convingerile sale naționale și politice Eminescu și-le-a dobândit

pe-o cale grea, pe care nici un poet român n'a umblat. El este singurul care în tinerețele sale a cutriat toate provinciile române, a contemplat și analizat toate calitățile și toate durerile poporului reslețit în diferite țeri; este singurul poet în literatura noastră, care a avut o vastă cultură istorică și științifică, împrejurare, grație căreia, gândirea lui a devenit mai pătrunzătoare decât a celorlalți.

Toate convingerile lui naționale se vor putea fixa definitiv numai după cunoașterea întregului material rămas nepublicat. Din câte cunoaștem până-acum însă, mai clar se poate deosebi teoria lui privitoare la păstrarea caracterului puritan de rasă. În versurile lui, ca și în articolele politice, se arată mereu trista situație ce se creiază elementului român prin amestecul de sânge cu popoare străine, prin degenerarea rasei străbune. Remarcăm aceasta mai ales pentru frații nostri bucovineni, asupra cărora pericolul amestecului de sânge atârna ca o sabie a lui Damocle.

Pentru modul franc și aproape violent în care își comunica teoriile acestea, Eminescu a avut mult de suferit, nu atât materialmente, cât ca moral. Pe când scria la „Timpul“ adese-ori era silit să țină seamă de raporturile înguste politice de partid și să nu spună adevărul întreg, cum îl simțea și cugeta.

Un contimporan și bun prietin al lui Eminescu, întrebat asupra motivelor psihologice, cari l'au reținut pe acesta a se pronunța în chestia răsboiului dela 1877-78 și a se inspira de triumfurile armatei române, a răspuns, că în anii aceia poetul a avut mult de suferit din partea superiorilor sei politici, cari îi secuestrau articolele entusiaste.

Ne-au rămas însă cu toate astea destule adevăruri spuse de marile nostru poet, adevăruri cari pot constitui aproape dogme naționale. Rămâne numai de datoriu noastră, de-a le cunoaște și a le urma, căci mai mult decât aniversări și înălțări de busturi, valorează dragostea și priceperea pentru opera însăși a autorului.

Lui M. Eminescu.

Lucașul falnic între genii
Ce neamul nostru i-a avut!
Mai recunoști tu Dumbrăveni,
Pământul sfânt, ce te-a născut?

În colțu-acesta de lumină,
Pe valea mândrului Siret,
Copilăria ta senină
Urzit-a visuri de poet.

Dar' soarta te-a gonit departe
Din raiul tău de pe pământ,
Și valul aștei lumi deșarte
Te-a năpădit și te-a înfrânt.

În chinuri trupul tău s'ermanul
S'a mistuit până ce s'a stins,
Dar' ca Isus Nazarineanul
Prin moarte moartea ai învins!

Și eată astăzi Dumbrăveni
Te-au regăsit, cum te-au pierdut,
O! geniu falnic între genii
De-apururi falnic renăscut!

St. O. Iosif.

AVRAM IANCU

și monumentul lui în congregațiunea dela Arad.

Vinerea trecută, în 1 August n., a avut loc la Arad congregația de vară a comitatului, congregație în care s'a descărcat o furtună destul de desfrânată din partea șovinismului unguresc, asupra eroului iubit al inimilor noastre, A. Iancu.

Venise ungerii cu cerere, că să se înainteze la guvern o adresă, ca să ridice cât mai curând monument lui Kossuth, rebelul dela 48.

Dl Dr. St. C. Pop, aprigul avocat român din Arad, s'a ridicat și a cerut să se treacă peste această propunere la ordinea zilei, căci Românii nu ar putea-o sprigini, câtă vreme guvernul unguresc oprește Românii la preamărirea eroului lor Iancu. Dacă ungerii voiesc eternizarea memoriei lui Kossuth în bronz, guvernul lor de voie și Românilor a face același lucru cu eroul lor Iancu, și de dară napoi fondul cel adunat din filerii bietului popor român pentru monumentul lui Iancu, ca să-i poată și ei ridica acestuia monument!

Atâta i-a trebuit! Ca șerpilor au sărit asupra inimosului Român ungerii de față! Și sbierau că să-l arunce chiar afară din sală pentru această vorbă!

S'a ridicat însă alt avocat român, vrednic și bun naționalist, Dr. Ioan Suciu, în apărarea cauzei, și cu cuvinte pline de scârbă a respins insultele pe care, între alții, un solgăbireu pripășit, altfel român și el, Bocșan Sever, le zisesse, că acel fond s'a mâncat de Români, de aceea nu pot face monumentul lui Iancu. Dr. Suciu a vestejit rău pe hulitorii lui Iancu, și îndeosebi pe renegatul S. Bocșan, care, zice, e ca paserea ce-și spurcă cuibul!

Prin astfel de pașiri întru apărarea memoriei eroului Iancu, se face un bun serviciu din toate punctele de vedere cauzei naționale, și noi nu putem, decât, ca și în trecut, la ori-ce privilegiu, să aducem cuvintele noastre de recunoștință celor-ce astfel își aduc aminte de eroul nostru și aruncă pe mormântul lui flori, naturale ori flori ale sufletelor lor prin vorbiri, electrizând inimile românești, și contribuind la mărirea venerațiunii ce trebuie să purtăm pentru eroul nostru cel cu duios sfârșit.

Trăsnități rău.

Scoși din toate răbdările prin pășirea bărbătească a avocatului Dr. St. C. Pop în congregația din Arad în afacerea monumentului lui Iancu, și ne-

având cu ce răsturna dreptatea cauzei pe care aprigul naționalist a apărât-o, — advocații unguri din Arad ci-că vreau să-și răsbune asupra persoanei dlui Dr. Pop, voind nici mai mult nici mai puțin decât să-și smulgă — pâinea din mână! Să scrie că vor înainta cerere la camera advocațională ca să lapede pe avocatul român din advocatură, pentru-că prin pășirea sa în congregație, ar fi vătămat mi-te »onoarea« advocaților de acolo. Ba bine că nu! Nici nu credem de altfel că să vor găsi capete sucite care, după-ce le-au mai trecut ferbințelile din congregație, să fie în stare a subscrie o astfel de cerere stupidă, care ar fi un năzdrăvan atestat de sărăcie sufletească pentru cei-ce l'ar subscrie!

CRUȚARE!...

Cruțare! Cruțare! Cuvânt magic și făcător de minuni! De ce nu răsună mai adeseori, într'una, neîntrerupt, în urechea fiecărui Român! Cu cât mai puternic s'ar răvăși peste tot neamul nostru, ca și peste singuratici, tot binele, și moral și material, și pământesc și ceresc!

Românul muncește, căci e muncitor din fire, dar', durere, nu cruță precum ar trebui să cruțe, și de aceea înaintăm noi pe aproape toate terenurile prea încet!

Și de aceea cu bucurie salutăm noi pe toți câți, ici și colo, se străduiesc a înveța pe oamenii noștri la cruțare! Cu asemenea bucurie salutăm frumoasa pornire ce s'a început în stăniș »Reuniunii sodalilor români din Sibiiu« de a îndemna pe membri Reuniunii să cruțe cât pot! Sa înfințat anume la acea Reuniune o așanumită »Caseta de cruțare«, în care să îndeamnă fiecare membru a-și depune prisosul venitelor sale, și banii versați de membri să depună la »Albina« spre păstrare și creștere. Aflăm că buna instituție înaintează frumos și trezește tot mai mult în membri prețiosul simțământ al cruțării!

Bun lucru acesta!

Frații la frați.

În 5/18 August sosește în România un număr mai mare de studenți italieni, să viziteze pe frații lor români. Odraslele poporului din leagănul gintei, vin la naștina română, sora mai mică între popoarele latine, să-și arate iubire și frățiel!

Vor fi primiți în chip triumfal deja la țermii mării și pe Dunăre. Vin apoi la București și fac o călătorie, mândră ca o sərbătoare, prin România, întărind înfrățirea naturală dintre Români și Italiani.

Un act însemnat.

La Ischl se crede că între Monarhia noastră și România, s'a încheiat o învoială militară pentru cazul de a să ivi încurcături în Balcani. Prin asta România s'a alipit și mai tare de tripla alianță.

Mărțina.

Umoresc — adevărat.

S'a întâmplat la tribunalul din orașul D... Înaintea barelor justiției criminale, stătea Ioan Dobăcanu. Vina grea ce i-o ridica procurorul era, că a bătut pe deaproapele se Nicolae Topârceanu. La protocol se afla visum repertum-ul medicului, care dovedea, că Nicolae Topârceanu suferise răni grele, pentru vindecarea cărora se recerea timp de peste 20 zile. De față era și badea Topârceanu.

— Gyerept, ke batut dta pe Topircsean Nikulaj? întrebă presedintele pe învinuit, în jargonul seu propriu.

— Nu-i drept, Măria-Ta.

Învinuitul tăgăduia făptuirea, și dovezile lipseau.

— Hât spunye la minye, kum timplat ku botăia aia? zise atunci presedintele cătră Topârceanu cel vătămât.

— D'apoi, mă rog la fața cinstită a Măriei-Tale, a fost așa de bine, că io veneam dela târgul din Bistrița. În cale mi-a venit părășul meu și pentru-că am călcat puțin în holda lui, a început să se pricinuiască cu mine și m'a bătut apoi rău.

— Dar' foszt csinyeva gye fațăe ku voj? urmă presedintele.

— N'a fost, Măria-Ta, spunea vătămămatul.

Procurorul și tribunalul dau din umeri, căci leac de dovadă nu era pentru vinovăția celui pirît. Spusele lui Topârceanu singure nu puteau fi luate în seamă.

— Hât foszt dta szingur atuncse? întrebă presedintele cu multă »istețime«, pentru a scoate la lumină ceva dovadă.

— Singur, Măria-Ta, răspunde Topârceanu, nu eram numai cu Mărțina.

— Aha! Marczina!, răsuffă ușurat procurorul, că a prins un martor ocular pentru fapta învinuită. Aprigul păzitor al legii numai decât prinse vorbă și înaintă cererea: »Onorat tribunal, cer ca pertractarea de azi să se amâne și să se pună o nouă zi de pertractare, la care să fie citată ca martore și Marczina, sub urmările legii...

— Kum mai tyeame ala Marczina... keresztnév ...ă.ă.ă. nune gye botyetz?, vrû să afle presedintele.

— Nume de botetz? Io-i zic Roji, Măria-Ta, spuse badea Topârceanu cu vedită șovăire și nedumerire.

Se ia la protocol numele scris neaș: »Rózi«. Tribunalul se retrage și după scurtă sfățuire primește cererea procurorului și aduce hotărîrea, că pertractarea de azi se amână, și la cea viitoare va fi citată ca martore și »Marczina Rózi«, »különböni elővezettetés terhe alatt« (sub urmarea de a fi adusă altfel cu puterea).

Badea Topârceanu părăsi sala îngăduurat, că ce Doamne va fi voind cinstitul tribunal cu Mărțina lui, cu Roji?

Sosi noua zi de pertractare. Servitorul strigă în foisor cu voce sbierătoare: Marczina Rózi, tanú (martor!)

Martorul nu venise.

Să începă pertractarea, urmând a fi ascultat Marczina Rózi, care însă nu venise.

— Marczina Rózi nem veyit!, întrebă presedintele de badea Topârceanu.

— Nu, Măria-Ta, pe ea n'am mai adus-o.

— Hât kum nu veyit, kind foszt czitat aicse?

PENTRU ECONOMI

Iertarea dării celor păgubiți de furtuni. Judecătoria administrativă a adus în timpul din urmă o hotărâre, prin care declară, că de aci înainte pagubele suferite de economi prin furtuni, au să fie socotite ca pagubele venite prin foc ori prin potop, deci de aci înainte și economii, cari au suferit pagube în urma furtunilor, au dreptul să ceară ca să fie ierlați de a plăti dare după holdele nimicite.

Grindină. In Nagy Szőlös a tost, Dumineca trecută, o grindină în mări-mea oulilor de porumbel, care a stricat toată recolta. Patru oameni, cari lucrau la câmp, au fost omorâți de ea.

Leac pentru a feri de viermi pomii și fructele lor. Agricultorii din Florida spun că dacă batem cue în pomi, prin aceasta li ferim atât pe ei, cât și fructele lor în contra viermilor.

Un ziar din New-York zice, că în fiecare pom trebuie să se bată 6 cue și adaugă că prin acest mijloc putem scuti pomii și poamele, cu toată siguranța, în contra viermilor.

El tâlcuște lucrul așa, că cuele bătute în pomi, venind în atingere cu sulcul, se ruginesc, se oxidează. Prin ruginirea sau oxidațiunea aceasta, se formează amoniac, care pătrunde în toate părțile arborelui, și acești împrejurări este a se mulțumi apoi că pomul bătut cu cue rămâne scutit de viermi, împreună cu fructele lui.

Un proces — cu 500 martori.

În ziua de 30 Iulie s'a adus judecata în cel mai lung și poate și cel mai mare proces criminal ce s'a desbătut în anii din urmă.

Vestitul Palizzolo, căpetenia »Maffiei», societate secretă în Italia, a fost osândit pentru omor și înșelătorie, la 30 ani temniță grea.

Numitul osândit fusese deputat din Sicilia și darea lui pe mâna judecătorei se hotărîse în ședința dela 8 Decembrie 1899 a dietei Italiei. Vina asupra lui o ridicase

goste lină. La început nu sufeream de asta și pot aproape să spun că mă desmeteam pe nesimțite; apoi începu a fi fără voe. Totuși, simțeam toa e acestea cam vag, până ce le-am văzut curat. Ca la lumina unui fulger am văzut de-odată înlăuntrul meu și înlăuntrul lui. Descoperirea veni fără veste:

El încă tot o iubește!

Iți jur, căci l'am văzut sărutându-o în fața mea! Era într'o seară; micuțul se ducea la culcare... Sotul meu, care până atunci privea vizitor focul, se gândea negreșit la dînsa, căci trezindu-se din reveria sa, privi pe copil cu cea tresăritură a omului adormit, care e deșteptat fără veste. Și începî a l' strînge în brațe, par'că-l perduse și-l regăsisse, și atât de tare, că copilul strigă. Atunci l'a sărutat pe amîndoi ochii, auzi? pe ochi, timp îndelungat, și când copilul moartei, scăpându-și capul din îmbrățișare, își întoarse spre mine privirile-i surprinse, avea o privire de femeie: avea ochii mamei sale, relnviați, și uimirea sa părea a veni din cauza că mă vedea pe mine acolo.

Sotul meu s'a întors. Inchid repede această scrisoare, ca să n'o vadă. Am să-ți mai scriu. Plînge-mă.

(Trad.)

un tânăr oficer, Notarbartolo, fiul directorului de bancă din Palermo. Tânărul oficer învinuia pe puternicul deputat, nici cu mai mult nici cu mai puțin, decât că e un tâlhar ordinar: că a omorît pe tatăl-sau.

O uimire colosală se produse nu numai în Italia, ci în Europa întreagă. Și în urma cererii deputatului Sonimo, dieta italiană hotărî ca Palizzolo să fie dat pe mâna judecătorilor. Ear' în foi se încinse o luptă aprigă, căci »Maffia» are o mulțime de ziare, cari toate se năpustiseră asupra oficerului. Acesta însă veni și lumină lumea cu documente despre crimele maffiștilor, așa că nici îndoială nu mai încăpea, că Palizzolo este vinovat și el. Cercetările judelei descoperiră lucruri zdrobitoare pentru societatea »Maffia» și capul ei.

Procesul s'a pornit.

Și fiindcă nu era nădejde ca să se poată aduce judecată dreaptă în Sicilia, deoarece ce »Maffia» ținea în groază întreagă insula, așa că nici juriu dela Tribunal nu erau la adăpost de înfricare și ademenire, procesul fu trimis la curtea cu jurați din Milano. Desbaterile de aici dovediră însă, că mâna maffiștilor se întinde și în sala acestui tribunal!

Procesul fu deci dus la Bologna, unde după o desbatere de 11 luni și după ce au fost ascultați 503 martori, între cari au fost miniștri, deputați, senatori și mulți înalți funcționari de stat, s'a adus, în cele din urmă, judecată.

Palizzolo s'a dovedit că era cap al »Maffiei», că a pus la cale omortrea nu numai a directorului de bancă Notarbartolo, tatăl oficerului ce a făcut arătarea contra lui, ci și a marelui proprietar Mirelli. Ambii acești cetățeni fuseseră omorâți pentru că nu s'au lăsat storși de »Maffia» care cerea dela ei anual sume mari de bani. Cel care a omorît pe Notarbartolo, a fost Fontana, om de încredere a lui Palizzolo. Ear' pe Mirelli l'a ucis Trapanni, tot din porunca lui Palizzolo.

De aceea tribunalul i-a osândit pe toți trei la aceeași pedeapsă: 30 ani temniță grea.

În toată Italia judecata a fost primită cu deosebită bucurie. Se crede că s'a dat astfel lovitură și »Maffiei», societatea ascunsă care ținea în spaimă nu Sicilia numai, ci începuse să se întindă asupra țării întregi!

NOUTĂȚI

La teologie în Sibiu au tost primii 31 de tineri pe anul I, dintre cari 20 cu maturitate, 10 câte cu 8 clase și 1 cu 7 clase.

Duel în Oraștie. Marți în 5 Aug. a avut loc în Oraștie un duel sângeros, cu săbii, între avocatul Dr. Pataky și juristul Bela Antoni, care s'a sfinșit cu rănirea amînduror duelanților. Contrarii, după duel, nu s'au împăcat. Cear-ta le-a venit din un schimb de vorbe crude, avut Duminecă pe promenadă.

Jocuri de pasiune. În hot. »Transilvania» dă Sâmbătă și Duminecă reprezentații originale o societate de artiști bavareși: tablouri vii din vieța lui Is. Christos, foarte interesante.

Limbile cele mai răspândite. Cea mai răspândită limbă din lume, prin faptul că o vorbesc mai mulți oameni, e limba — chineză, pe care o vorbesc 400 de milioane de oameni! Limbile europene față cu ea, rămân pitice în privința răspândirii. Limba engleză e

apoi cea mai lătită în lume, și o vorbesc totuși numai 100 milioane de oameni, cea nemțască 69 mil., cea rusescă 67 mil., francesă 45 mil., spaniolă 40., italiană 30 mil. — de aci încolo nu se mai numără, ținându-se de limbile mai mici. Cea română de pildă o vorbesc 12 milioane de oameni, cea ungurească 8 mil.

Catapeteasmă scumpă. La școala de arte și meserii din București e aproape gata catapeteasma cea din cale afară frumoasă ce a fost comandată pentru biserica din Sinaia. Costă singură această catapeteasmă 35.000 Lei.

Cu pălăria pe cap în parlament. În Anglia s'au făcut de curînd însemnate schimbări în regulamentul intern al dietei. Prin noul regulament însă obiceiurile vechi sunt lăsafe. neatînse. Între acestea e și obiceiul, că deputații șed în parlament cu pălăriile pe cap! Dreptul acesta însă îl are deputatul numai dela datul când a de-pus deja jurămîntul prescris acolo. Mulți deputați noi au pățit-o, că mergînd în dietă, au rămas dintr'una cu pălăria pe cap, dar' președintele îi face îndată să-și ia jos pălăria.

Că anume cu ce pălărie să steie în dietă, s'a stabilit de demult, prin »modă», că cu cilindru negru. Baronul Rottenschild însă s'a dus într'o zi în casa magnaților englezi, cu cilindru sur! La început murmurau între ei cei cu cilindrele negre, dar, ca să nu se lase mai prejos de Rottenschild, mîne-zi deja zeci de inși veniră în cap cu cilindrele sure! Așa e până azi: tot deputatul ca o statuă: elegant îmbrăcat, cu un cilindru serios, negru ori sur, pe cap. Și așa desbat căile pe care se ducă carul greu al împărăției lor.

Panopticon mare, bine arangeat a sosit la Oraștie. E așezat în piață. Are lucruri frumoase de vîzut.

În afacerea abatorului orașenesc. Până la termenul legal a intrat un recurs contra hotărîrii comunității orașului nostru, prin care zidirea abatorului s'a dat întreprinzătorului N. Părau. Recursul însă e înaintat de concurenții Raday din Deva și Bustya, pe motiv că a lor ofert fusese mai ieftin cu 1/10% și totuși nu li-s'a dat lor lucrul. Cum dintre membri reprezentanței ori din cetățenii interesați ai orașului, nu a apelat nimenea, credem că recursul nu va fi luat în considerare, ba nici începerea lucrărilor nu o va putea opri.

Pustiirile ofitei la noi. Din o statistică publicată în Pesta reese, că flagelul ofitei (»boala uscată») băntue teribil în țară. Mor pe an în țara întreagă 70—80.000 de oameni de ofică, ear' bolnavi sunt în toată bună-vremea câte 400.000, aproape jumătate de milion, deci tot al 40-lea om din țară, bolnav de ofică! Mai mulți mor în ținuturile dintre Dunăre și Tisa și pe plaiurile de pe țărmii acestor fluvii, anume câte 10—11% din totalitatea morților. În Ardeal cam 7%.

În Anglia s'au înființat sanatorii populare, niște spitale anume pentru oficoși, și îndată ce le-au înființat, au scăzut pe jumătate morții de ofică. Pentru că se știe că acești bolnavi, lăsați slab îngrijii în mijlocul familiilor lor, răspîndesc boala și la alții, cari altfel ar fi scăpat sănătoși. Pilda Angliei a urinat-o și Germania. N'ar strica nici la noi, unde ai aproape jumătate milion de bolnavi.

Lucruri slabe. Din Fornădia se scrie »Tel. Rom.», că Dumineca trecută fiind nedeie [petrecere] în comunele vecine Buruene și Bejan, și nedeia din Buruene ținându-se la birtul jidanului Rott Bernat, ear' cea din Bejan la birtul românului Avram Roșu, jidanul a mituit cu beutură pe feciorii din Buruene și Șoimuș, ca să împrăștie petrecerea dela birtul românului. Mituiții au atacat cu sbutături și bolovani pe cei adunați la petrecere. Aceștia au răspuns asemenea, și astfel în loc de petrecere, toată după amiaza s'au bătut,

spre rușinea și batjocura lor. Cătră sară au învins oamenii jidanului. Hărțuiala însă, pusă la cale de jidan, ca să strice venitul birtașului român, a avut încheiere de tot tristă. Flăcăul Serafim Fruja din Buruene a junghiat pe Lazar Borca, om foarte pacinic și primul fruntaș în comună, care se amestecase printre flăcăi să-și mulcomească. Asemenea a fost junghiat un fecior din Bicău, ear' tăieturi au căpătat o mulțime din ei. — Eată ce face prostia și mințea slabă a poporului, care pentru holerca puturoasă a jidanului, se ucide ca fiarele sêlbatece. Rușine pe ei pe toți, căți s'au dat unealtă în mâna jidanului, la al cărui birt de altcum, — cum se scrie, — bătăile sunt lucru de toate zilele.

CRITICĂ

RĂSFIND PRIN CĂRȚI, PRIN FOI

I.

D-le Redactor! Să-mi dai voie să folosesc pe viitor în foaia noastră »Libertatea» o rubrică anume de critică literară.

Câte-o rubrică de acestea e de lipsă să deschidem și noi și alții. Căci într'adever, de vei ceti pe zi numai 2—3 foi dela noi, vre-o pagină din un op literar sau o revistă oare-care, dai în ele peste atâtea expresiuni și forme de limbă cari te isbesc prin construcția lor străină de firea limbei noastre, — încât zilnic primești sentimentul, că, dacă e să avem și noi oare-cari grijii literare, apoi nu atât de »uniformizarea» ortografiei ar trebui să ne doară pe noi capul, ci în prima linie de aceea: cum să ne apărăm limba de prea multele înrîuriri ale curentelor de limbi străine, cu care venim zilnic în atingere și cari lasă atâtea pecete străine pe trupul limbei noastre literare de aici.

Țin, că un mijloc de apărare contra statocirii acestui rău și a creșterii lui, ar fi: să ne arătăm unii alora, cu bunăvoință, greșelile de limbă ce le băgăm de samă prin cărți, prin foi.

Să știe fiecare scriitor, că lucrarea lui, în afară de aprețirea fondului, va fi privită și din punct de vedere al limbii; să știe fiecare gazetar, că articolul lui, foiletonul lui, cronica lui, va fi forfecată de colegii, cerberi-literari, dela alt ziar, de nu va fi ținută în o limbă literară din cele mai îngrijite.

În felul acesta să se ajute mult la îmbunătățirea limbii scrise, cum și la a celei vorbite. Rubricile de critică literară sunt în totdeauna cu oare-care emoțiune cetite, mai ales de tinerime, și pe urma lor tot mai mulți se vor păzi a cădea, când scriu sau vorbesc, în greșelile pe care le-au văzut combătute acolo.

Ca »Libertatea» să-și împlinească și în privința aceasta datoria, eu îmi pun observările la dispoziția ei. Vom fi numiți »cerberi» literari; vom asista uneori la scene cu haz, cum »cerberii» dela o foaie și dela alta, se vor încăera între sine, fiind câte-odată chiar cruzi unii cu alții, — dar' toate acestea nu strică, dacă pot să folosească limbii! Eu îmi atrî azi tolba cu săgeți, unse la vîrf nu cu venin, ci cu ser literar desinfectant, și pășind pe teren, iată pornesc.

În foiletonul unui ziar, altfel destul de îngrijit, un anume O. P. scriind despre plăcerile de a petrece vara »La munte», zice între altele:

»Toți căți au fost și au petrecut mai mult, poate o vară întreagă, pe piscurile Carpaților, — a bună samă că dorînd doresc venirea lui August...»

Acest »dorînd-doresc» este un element așa de străin în limba noastră, că nu-l poți mistui, — îți face o repulsione imediată. E e formă specială a limbii ungurești: várva-várok, ohajtva-ohajtom, — joc de cuvinte care prin repețirea în altă formă a aceluiași

verb, să-și dublice efectul. Și ungurește nu se face rău, dar' tradus în românește, e greșos. E ca și cum s'ar pune cineva să introducă în limba ungurească poeticul nostru joc de limbă:

»și mi-ți-l prinde, și mi-ți-l bate... traducîndu-l: »és megfogja őt nekem-neked, és megveri őt nekem-neked.»

Mi-ți-l'ar prinde zău de urechi și unghi guriu pe un astfel de traducător.

Un ziar cere abonajilor renoirea abonamentelor —

...căci altmîntrelea vom fi nevoiți a le suspenda trimiteria ziarului.

Cuvîntul trimiterie îți amintește de o mișcare dela un loc la altul. Vorbînd de încetarea unei mișcări, poți folosi adecuat cuvintele: opresc, încetez, sistez mișcarea, trimiteria. A vorbi de »suspendarea» unei trimiteri, e cel puțin o formă foarte forțăta.

Un alt ziar anunță că s'a înființat un mare institut pentru:

»Eliberarea pămîntului de greunamînt.»

Ce lipsă de acel e în »eliberarea», și cum nu i-a fost rău traducătorului când a format cuvîntul »greunamînt...»

Un altul ne avizează că mai mulți bărbați marcanți francesi:

»au luat poziție contra guvernului în cestiunea școalelor congreganiste.»

Tradus din franțuzește ori împrumutat din Țară, acest cuvînt e foarte străin fiirii limbii noastre.

NELLO

FEL DE FEL

Aveea familiei Rotschild. Aveea totală a familiei Rotschild face 10 miliarde, adică 10.000 de milioane. Din acestea, Rotschild din Paris posedă 1000 milioane cor. La 1875 aveea Rotschildilor nu era decât pe jumătate. În 19 ani capitalul s'a îndoi. S'a făcut socoteala, că la 1965, cu procente și procente procentelor, această avera se va urca la 300 miliarde coroane. Din procentele capitalului familiei Rotschild ar putea trăi cîștit 37 milioane de oameni, adică toată populația Franței. La 1800 bunicul Rotschildilor nu avea o parachioară. Cât s'au îmbogățit în o sută de ani!

Biserică mișcătoare. Să povestește un cas frumos de delicateță creștinească între proprietarii unui hotel în Chicago [America] și credincioșii unei biserici.

Acum câțiva ani, se zidi în fața bisericei st. Manoil, un mare Hotel-Metro-pol. În urmă s'a văzut însă, ca turnul bisericei întunecă așa de mult cele mai frumoase odai ale hotelului, încât proprietarii hotelului au propus epitropiei bisericei, ca să mute biserica pe propria lor socoteală. Epitropia se învoii, deoarece ce și biserica prin strămutare, ajungea în un loc mult mai potrivit pentru ea. Încercarea era dintre cele mai grele, fiind vorba de mutarea unei zidiri uriașe, nesuștinută de nici un stîlp. Biserica e lată de 28 metri, adîncă (cu fundamente cu tot) de 49, ear' turnul e înalt de 68 metri. Greutatea zidirei se socotește la 133.000 tone. Ear' locul pe care s'o mute, era mai departe cu 15 metri. Lucrarea era îngreuiată prin faptul, că deasupra intrării se află o terastă rotundă, și că zidirea nu era totmai puternică. S'au găsit totuși doi întreprinzători de mutări care pentru o garanție de 210.000 mărci, au întreprins lucrarea: 150 lucrători au lucrat timp de 6 zile, și au strămutat norocos biserica pe locul numit!

De-ale copiilor. Un copil din un oraș mai mare, dus afară de oraș, vede un cal pascînd.

»Uite numai, zise el, ce vacă soadă asta!

În zădar încercară cei din jurul lui să-l încredințeze că acela e cal, nu vacă, el le răspunde hotărît:

— Pe mine nu mă poate nebuni nimeni! Asta-îi vacă, nu-i cal! Doar știu eu că calu are și o trăsătură napoia lui!..»

Redactor resp.: IOAN MOȚA

„ARDELEANA“

institut de credit și de economii societate pe acții.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital social: 500.000 cor. Fonduri: 350.000 coroane.

Starea Depunerilor: peste 2.000.000 cor.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; ear' dela corporațiuni culturale cu 6% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntoarcerea postei.

16— (59)

Direcțiunea.

Sz. 8154/902. tkvi.

(115) 1—1

Arverési hirdetmény.

A hátszegi kir. jbiróság mint tkvi hatóság Dr. Russu Oktáv ügyvéd által képviselt »Albina« takarék és hitelintézet végrehajthatónak Váleán Szimion (ku Mir Mariska) végrehajtást szenvedő elleni ügyében közhírré teszi, hogy végrehajthatónak 172 kor. hátr. tőke ennek 1901. évi július hó 1-től járó 8% kamatai és 103 hátr. tőke ennek 1902. évi április hó 5. napjától járó 5% kamatai, 39 kor. 80 fill. eddigi megállapított per és végrehajtási valamint a jelenlegi 8 kor. 35 fillér és a még felmerülő költségek iránti, ugy a csatlakoztatnak kimondott Prundar Petru, Batuka Gyorgye lui Samu, Batuka Nikolae lui Samu, Batuka Maria, Ruszalinész Toma, ifj. Batuka Iuon esuj, Batuka Moisz, Batuka Iuon és Batuka Ignátnak együttes 584 kor. 8 fill. s jár. és 735 kor. 80 fill. s jár. iránti, és egyedül az elérverezendő russi 76 sz. tjkvben felvett ingatlanokra csatlakoztatnak kimondott Váleán Georgenak 84 kor. s jár. iránti és Popovits Lázárnak 5580 kor. s jár. iránti követelésnek kielégítéseik végett Váleán Szimion (ku Mir Mariska) végrehajtást szenvedőnek a dévai kir. törvényszék (hátszegi kir. jbiróság) területéhez tartozó Russ községi 25 sz. tjkvben A † 1—3 rdsz. a. felvett ingatlanokból (1/5) egy ötöd, az u. o. 26 sz. tjkvben A † 1—2 rdsz. a. felvett ingatlanokból (1/10) egy tized, az u. o. 68 sz. tjkvben A † 1—4 rdsz. a. felvett ingatlanokból (1/6) egy hatod rész jutalékát és az u. o. 76 sz. tjkvben A † 1—3, 5—8, 11 és 13 rdsz. a. felvett ingatlanait rendszámokénti részletekben az egyidejűleg kibocsájtott árverési feltételekben részletezett összesen 3060 kor. 70 fill.

tevő kikiáltási árban az 1902. évi augusztus hó 26. napjának d. e. 10 órákor Russ községelöljárója házána! megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek esetleg a kikiáltási áron alul is elfogja adadni.

Árverelni szándékozók tartoznak bánatpénzül az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy a kormány által óvadékképesnek nyilvánított értékpapirban a melyek a névérték 2/3-ad részéig fogadtatnak el csupán, a kiküldött kezéhez letenni avagy annak előzetes bírói letétbe helyezését tanúsító szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbiróság mint tkvi hatóság. Kelt Hátszegen, 1902. évi július hó 10-én.

Fehér,
kir. albiró.

Sz. 5170/902. tkvi.

(116) 1—1

Arverési hirdetmény kivonata.

A szászvárosi kir. járásbíróóság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Németh János végrehajthatónak Lezaroy Mátyás végrehajtást szenvedő elleni 13 kor. tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a szászvárosi kir. járásbíróóság) területén lévő a Martinesden fekvő a martinesdi 76 sz. tjkvben a † 10 rend 809/1 hrszámra 7 kor., a † 17 rd 1449/14 hrsz. ingatl. 8 kor., a † 18 rd 1602/2 hrsz. ingatl. 14 kor., a † 19 rend 1621/2 hrsz. ingatl. 15 kor., a † 20 rd. 1675/1 hrsz. ingatl. 6 kor., a † 30 rd. 2289/1 hrsz. ingatl. 15 kor., a † 42 rd. 159 3/b 160 br. 161 b. hrsz. ingatlanra 413 korona továbbá az u. o. 575 sz. tjkvben a † 1 rd. 824/1 hrsz. ingatl. 9 kor., a † 3 rd. 1225/2 hrsz. 16 kor., a † 4 rd. 1229/1 hrsz. 16 kor.,

a † 5 rd. 1685/2 hrsz. 24 kor.,
a † 6 rd. 1733 hrszra 43 kor.,
a † 7 rd. 1816/1 hrsz. 16 kor.,
a † 8 rd. 1848/1 hrsz. 15 kor.,
a † 9 rd. 1859/1 hrsz. 22 kor.,
a † 10 rd. 1960/1 hrsz. 13 kor.,
a † 11 rd. 1975/2 hrsz. 6 kor.,
a † 12 rd. 3053 hrszra 13 kor.,
a † 13 rd. 3112/2 hrsz. 31 koronában az árverést ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1902. évi augusztus hó 19-ik napján délelőtt 9 órákor Martinesd község házána! megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is el fognak adadni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényét átszolgáltatni.

A kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság. Kelt Szászvároson, 1902. évi június hó 1-én.

Sóhalmy,
kir. albiró.

Sz. 685—1902. végrh.

(117) 1—1

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a hátszegi kir. járásbíróóság 1898. évi Sp. 1319—5 számú végzése következtében Dr. Suciú Gábor ügyvéd által képviselt Oberzsán János s. t. javára Brazovay Elek ur Brázován ellen 12 kor. 60 fill. s jár. erejéig 1902. évi június hó 21-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 800 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lóvak, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek hátszegi kir. járásbíróóság 1902-ik évi V. 497 számú végzése folytán 12 kor. 60 fill. tőkekövetelés, és eddig összesen 40 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig ados lakásán leendő eszközzésére 1902. évi augusztus hó 12. napjának délelőtti 9 órája határidőül kitézik és ahhoz u. venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hátszegen, 1902. évi július hó 23. napján.

Szentmiklosy András,
kir. bír. végrh.

Sz. 6164—1902 tlvki

(114) 1—1

Arverési hirdetményi kivonat.

A szászvárosi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az »Ardeleana« pénzüintézet végrehajthatónak Popa Aron végrehajtást szenvedő elleni 164 kor. tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (az algyógyi kir. járásbíróóság) területén levő Porkurán fekvő a porkurai 50 számú telekkönyvben

a † 1 rend 139/1 hrsz.	21 kor.
a † 2 rd. 141 145 hrsz.	385 kor.
a † 3 rd. 206 207/1 hrsz.	13 kor.
a † 4 rd. 218 hrsz.	26 kor.
a † 5 rd. 237/1 240 242/1 hrsz.	29 kor.
a † 6 rd. 261 hrsz.	16 kor.
a † 7 rd. 274 hrsz.	10 kor.
a † 8 rd. 296 298 300 hrsz.	16 kor.
a † 9 rd. 297/4 hrsz.	5 kor.
a † 10 rd. 382 385 hrsz.	13 kor.
a † 11 rd. 390 hrsz.	5 kor.
a † 12 rd. 423 hrsz.	5 kor.
a † 13 rd. 429 hrsz.	5 kor.
a † 14 rd. 438 439 hrsz.	17 kor.
a † 15 rd. 447—449 hrsz.	15 kor.
a † 16 rd. 500—502 hrsz.	76 kor.
a † 17 rd. 557/3 hrsz.	1 kor.
a † 18 rd. 1020 hrsz.	2 kor.
a † 19 rd. 1024 hrsz.	20 kor.
a † 20 rd. 1051 1052 hrsz.	12 kor.
a † 21 rd. 1053/2 hrsz.	5 kor.
a † 22 rd. 1133/2 hrsz.	26 kor.
a † 23 rd. 1150 1151/2 1152/3 1161 hrsz.	81 kor.
a † 24 rd. 1172 hrsz.	14 kor.
a † 25 rd. 1175/1 hrsz.	7 kor.
a † 26 rd. 1181/2 hrsz.	4 kor.
a † 27 rd. 1181/6 hrsz.	4 kor.
a † 28 rd. 1182/1 hrsz.	5 kor.
a † 29 rd. 1185/2 hrsz.	4 kor.
a † 30 rd. 1239 1241—1244 hrsz.	38 kor.
a † 31 rd. 1273/2 hrsz.	44 kor.
a † 32 rd. 1325 hrsz.	10 kor.
a † 33 rd. 1332 hrsz.	1 kor.
a † 34 rd. 1344 hrsz.	15 kor.
a † 35 rd. 1348 hrsz.	8 kor.
a † 36 rd. 1501/3 hrsz.	6 kor.
a † 37 rd. 1507/1 1509/2 hrsz.	7 kor.
a † 38 rd. 1568 hrsz.	33 kor.
a † 39 rd. 1576 hrsz.	3 kor.
a † 40 rd. 1641/2 1642/2 hrsz.	32 kor.
a † 41 rd. 1648 1649 hrsz.	27 kor.
a † 42 rd. 1806/1 hrsz.	13 kor.
a † 43 rd. 1814 hrsz.	1 kor.
a † 44 rd. 1819 hrsz.	2 kor.
a † 45 rd. 1898/2 hrsz.	9 kor.
a † 46 rd. 1972 1990/2 1991/2 hrsz.	5 kor.
a † 47 rd. 2031 hrsz.	1 kor.
a † 49 rd. 2103/4 hrsz.	1 kor.
a † 50 rd. 2162 hrsz.	6 kor.
a † 51 rd. 2352 2356 hrsz.	4 kor.
a † 52 rd. 2452 2454/1 hrsz.	11 kor.
a † 53 rd. 2537/2 hrsz.	10 kor.
a † 54 rd. 2641/3 hrsz.	6 kor.
a † 55 rd. 2912/1 hrszámra	22 kor.
a † 56 rd. 2980/2 hrszámra	23 kor.
a † 57 rend 3174—3176 hrsz.	24 kor.
a † 58 rend 3313 hrszámra	1 kor.
a † 59 rend 3321/1 hrszámra	5 kor.
a † 60 rend 3658 hrszámra	21 kor.
a † 61 rd. 3675 3676 hrszámra	22 kor.
a † 62 rend 3728/2 hrsz.	2 kor.

ban ezennel megállapított kikiáltási árban, az 1881. évi LX. t.-cz. 156. §-nak alkalmazásával az árverést elrendelte. Megjegyeztetik, hogy ezen árverés a fenti szám tjkvben C. 1 szám alatt az özv. Popa Salomia javára bekebelezett haszonélvezeti jogot nem érinti, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanokat az 1902. évi Október hó 13-ik napján d. e. 9 órákor Porkura község házána! megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényét átszolgáltatni.

A kir. jbiróság mint tkvi hatóság.

Kelt Szászvároson, 1902. évi július hó 18-án.

Sóhalmy,
kir. albiró.

Insertiuni și reclame cu preturi moderate se primesc la administrația foii „Libertatea“.

Editor: Ioan Moța.

„Minerva“ institut tipografic

Orăștie, (Szászváros) Piața mare Nr. 2.

Efectuește tot soiul de lucrări apartinătoare artei tipografice.

„Minerva“ inst. tipogr. în Orăștie.